

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård och 60 § i hälso- och sjukvårdslagen samt om upphävande av 28 och 29 § i lagen om specialiserad sjukvård

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård och 60 § i hälso- och sjukvårdslagen samt om upphävande av 28 och 29 § i lagen om specialiserad sjukvård (RP 305/2022 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Henna Vidén, social- och hälsovårdsministeriet
- medicinalråd Sirkku Pikkujämsä, social- och hälsovårdsministeriet
- professor Seppo Parkkila, Tammerfors universitet
- tf. förvaltningsöverläkare Veli-Matti Ulander, Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt
- tf. direktör för sjukvårdsdistriktet Juha Paloneva, Mellersta Finlands sjukvårdsdistrikt
- chefsöverläkare Mikko Pietilä, Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Uleåborgs universitet
- Helsingfors universitet
- Östra Finlands universitet
- Birkalands sjukvårdsdistrikt
- Norra Karelen välfärdsområde
- Norra Savolax sjukvårdsdistrikt
- Finlands Kommunförbund
- Finlands Läkarförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om ordnande av social- och hälsovård och hälso- och sjukvårdslagen. Dessutom föreslås det att 28 och 29 § i lagen om specialiserad sjukvård upphävs.

Betänkande ShUB 36/2022 rd

Enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård ska de välfärdsområden där Åbo universitet, Uleåborgs universitet och Tammerfors universitet och hälsovetenskapliga fakulteten vid Östra Finlands universitet ligger samt HUS-sammanslutningen ha ett universitetssjukhus. I propositionen föreslås det att det till den nämnda lagen fogas bestämmelser genom vilka Helsingfors universitet inkluderas i paragrafen om universitetssjukhus och genom vilka universitetssjukhusens nuvarande uppgifter och ansvar när det gäller tjänster inom den specialiserade sjukvården och uppgifter som hänför sig till utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet preciseras och befästs. Vidare föreslås det att de bestämmelser om bitjänster vid universitetssjukhus som för närvarande finns i lagen fogas till lagen om ordnande av social- och hälsovård, och propositionen innehåller därför ett förslag om att motsvarande bestämmelser i lagen om specialiserad sjukvård ska upphävas. Syftet med propositionen är att stärka universitetssjukhusens verksamhetsförutsättningar inom de nya strukturerna för social- och hälsovården.

I propositionen föreslås även en ändring i den paragraf i hälso- och sjukvårdslagen som gäller statlig ersättning som betalas till andra verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården än universitetssjukhus. Genom ändringen uppdateras hälso- och sjukvårdslagen så att den motsvarar de nya strukturerna för social- och hälsovården och nuvarande lagtekniska krav.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2023.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I propositionen föreslås lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) få bestämmelser som preciserar och befäster universitetssjukhusens nuvarande uppgifter och ansvar när det gäller tjänster inom den specialiserade sjukvården och uppgifter som hänför sig till utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet. Det föreslås också att det till lagen om ordnande av social- och hälsovård fogas bestämmelser om gemensamma bitjänster och bisysslor för universitetssjukhus och universitet eller andra högskolor. I 60 § i hälso- och sjukvårdslagen föreslås dessutom tekniska ändringar som föranleds av reformen av social- och hälsovården samt räddningsväsendet.

Social- och hälsovårdsutskottet tillstyrker lagförslagen utan ändringar, men med följande anmärkningar.

Bestämmelser om universitetssjukhusens uppgifter

Den föreslagna 34 a § i lagen om ordnande av social- och hälsovård innehåller bestämmelser om universitetssjukhusens huvudsakliga uppgifter. Enligt förslaget är de tillhandahållande av specialiserad sjukvård på grundläggande nivå, krävande specialiserad sjukvård och högspecialiserad sjukvård såväl som sådan utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet som bedrivs vid universitetssjukhusen och uppgifter som enligt den lagen eller någon annan lag ska skötas av ett universitetssjukhus. Ett universitetssjukhus kan sköta även andra än de uppgifterna i enlighet med behörigheten hos och beslutsfattandet i det välfärdsområde som är huvudman för sjukhuset samt när det gäller Nyland i enlighet med behörigheten hos och beslutsfattandet i dess välfärdsområden, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen. De andra uppgifterna får dock

Betänkande ShUB 36/2022 rd

inte till sin omfattning vara sådana att de äventyrar skötseln av de huvudsakliga uppgifterna. Enligt det föreslagna 3 mom. kan ett välfärdsområde som är huvudman för ett universitetssjukhus samt HUS-sammanslutningen och andra välfärdsområden tillhandahålla tjänster inom den specialiserade sjukvården och bedriva utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet också vid välfärdsområdets övriga sjukhus och inom ramen för dess övriga verksamhet.

Utskottet anser att regleringen om universitetssjukhusens huvudsakliga uppgifter är viktig. Universitetssjukhusen spelar en avgörande roll för att ordna och producera högspecialiserad sjukvård för hela befolkningen (på så kallad tertiär nivå). Utskottet betonar också betydelsen av vetenskaplig forskning för att säkra den kliniska forskningen i anslutning till behandlingen av sjukdomar, servicesystemets funktion samt främjandet av välfärd och hälsa. För att säkerställa högklassiga tjänster måste servicesystemets funktion samt vården, behandlingen och omsorgen grunda sig på evidensbaserad kunskap. Utskottet betonar betydelsen av universitetssjukhusens verksamhetsförutsättningar och samarbetet mellan universitetssjukhusen och de medicinska universiteterna också i de framtida strukturerna. Universitetssjukhusen har en särskild roll i den vetenskapliga forskningen och säkerställandet av deras verksamhetsförutsättningar gagnar enligt utskottet hela servicesystemet. Utskottet anser det vara viktigt att ett effektivt och omfattande utnyttjande av forskningsrön främjas såväl inom samarbetsområdena som på riksnivå.

Utfrågade sakkunniga uttryckte oro över ställningen för andra sjukhus än universitetssjukhusen i förhållande till den föreslagna regleringen, eftersom dessa områden till väsentliga delar sköter samma uppgifter som det föreskrivs om i den föreslagna 34 a §. Utskottet konstaterar att bestämmelser om uppgifterna för olika välfärdsområden och HUS-sammanslutningen samt deras sjukhus finns i olika lagar och i viss mån i olika regleringsmodeller (bl.a. 8 och 32 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård, 5 och 6 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland, hälso- och sjukvårdslagens bestämmelser om sjukhus samt de nu föreslagna bestämmelserna), vilket kan försvåra tolkningen av bestämmelserna. Social- och hälsovårdsutskottet hänvisar dock till propositionsmotiven (s. 42—43) och betonar att alla välfärdsområden i enlighet med 8 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård svarar för ordnandet av social- och hälsovården inom sitt område samt i enlighet med 32 § i den lagen för utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten inom sitt uppgiftsområde. Det är således i enlighet med den nämnda regleringen fråga om lagstadgade uppgifter för alla välfärdsområden. Utskottet betonar att alla välfärdsområden således har rätt och skyldighet att utföra dessa uppgifter på sjukhuset inom sitt eget område.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning uttrycktes också oro över finansieringen av välfärdsområdena i anslutning till de uppgifter som föreskrivs i propositionen. Den nu föreslagna propositionen innehåller inga bestämmelser om finansieringen, men i ljuset av propositionsmotiven (s. 26) är universitetssjukhusets uppgifter kopplade till finansieringen och fördelningen av den. Dessutom sägs det i propositionsmotiven (s. 47) att samtidigt med den nu aktuella propositionen har finansministeriet för avsikt att överlämna en proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om välfärdsområdenas finansiering, i vilken det föreslås att det till lagen fogas bestämmelser om en ny faktor för bestämmande av finansieringen, ett tillägg för universitetssjukhus. Under utskottets sakkunnigutfrågning framfördes det att finansieringen av utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet ska vara tydlig i förhållande till alla välfärdsområden.

Betänkande ShUB 36/2022 rd

Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden (ShUU 8/2022 rd, s. 7) och konstaterar att det är motiverat och viktigt att särställningen för de välfärdsområden som driver universitetssjukhus beaktas i finansieringssystemet till den del verksamheten i anslutning till detta har kostnadseffekter. Utskottet betonar att kostnaderna för att upprätthålla centraliserade och särskilt krävande tjänster inom den specialiserade sjukvården samt tillhörande beredskap som områdena med universitetssjukhus ansvarar för ska bedömas och beaktas i den statliga finansieringen till den del det inte är möjligt eller motiverat att täcka kostnaderna för dem genom fakturering mellan områdena.

Bitjänster

Lagen om ordnande av social- och hälsovård föreslås få en ny 34 b § med bestämmelser om gemensamma bitjänster och bisysslor för universitetssjukhus och universitet eller andra högskolor. Enligt 1 mom. kan professorerna vid ett universitets medicinska eller odontologiska utbildningsenhet i enlighet med de samtycken de har gett inneha en bitjänst eller bisyssla som överläkare eller övertandläkare vid ett universitetssjukhus. Anställda vid ett universitet eller vid någon annan högskola kan i enlighet med de samtycken de har gett inneha en bitjänst eller bisyssla vid ett universitetssjukhus. HUS-sammanslutningen respektive det välfärdsområde som är huvudman för universitetssjukhuset och universitetet eller den andra högskolan avtalar separat om innehavet av bitjänsten eller bisysslan.

Utskottet anser att den föreslagna regleringen är ändamålsenlig för att trygga undervisnings- och forskningsarbetet vid universitetssjukhusen. Utöver medicin och odontologi tryggar propositionen bisysslor och bitjänster också inom andra branscher inom den specialiserade sjukvården som omfattar klinisk forskning. Utskottet konstaterar att professorer vid universitetets medicinska utbildningsenhet förutom vid universitetssjukhusen också finns vid centralsjukhusen i andra välfärdsområden, och den föreslagna regleringen hindrar inte att professorer eller annan undervisnings- och forskningspersonal arbetar också vid andra sjukhus och verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården, liksom för närvarande.

Sakkunniga har lyft fram att 34 b § inte innehåller det nuvarande kravet i lagen om specialiserad sjukvård på att överläkaren ska ha minst docentbehörighet. Utskottet konstaterar att välfärdsområdena och HUS-sammanslutningen har rätt att själva besluta om organisation, förvaltning, beslutsorganens sammansättning och behörighetsvillkoren för tjänsterna. De kan ha flera överläkare, och det administrativa ansvar och den administrativa behörighet samt de behörighetsvillkor som hänför sig till respektive tjänst kan variera.

Socialvårdens ställning

Social- och hälsovårdsutskottet fäster slutligen uppmärksamhet vid socialvårdens roll i välfärdsområdenas utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet. Social- och hälsovårdsutskottet konstaterade i sitt betänkande om vårdreformen (ShUB 16/2021 rd, s. 61) att det inom socialvården bör skapas verksamhetsstrukturer som stöder utvecklingen, forskningen och utbildningen av universitetstjänster och som motsvarar universitetssjukhusen. En klient inom socialvården ska ha rätt att få bästa möjliga evidensbaserade service på motsvarande sätt som inom

Betänkande ShUB 36/2022 rd

hälso- och sjukvården. Riksdagen lämnade ett uttalande utifrån betänkandet (RSv 111/2021 rd, uttalande 9).

Enligt uppgifter från social- och hälsovårdsministeriet utgör den nu aktuella propositionen delvis ett svar på riksdagens uttalande. Propositionen är enligt uppgift en del av en större helhet under beredning vid social- och hälsovårdsministeriet, som avses svara mot riksdagens uttalande och syftar till att stödja välfärds- och samarbetsområdenas uppgifter i anknytning till utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten och strukturerna och resurserna inom social- och hälsovården.

Utskottet betonar betydelsen av strukturerna och resurserna för utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten inom socialvården när servicesystemet utvecklas och tillgången till tjänster, tjänsternas kvalitet och kostnadseffektivitet säkerställs.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1—3 i proposition RP 305/2022 rd utan ändringar.

Helsingfors 1.12.2022

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Pekka Aittakumpu cent
medlem Arja Juvonen saf
medlem Pia Kauma saml
medlem Noora Koponen gröna
medlem Merja Kyllönen vänst
medlem Aki Lindén sd
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Heidi Viljanen sd
ersättare Mikko Kinnunen cent
ersättare Aino-Kaisa Pekonen vänst
ersättare Paula Werning sd.

Sekreterare var

utskottsråd Päivi Salo.